

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЗАХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

24 грудня 2024 р.

Львів

№ 63/198-р/к

Справа № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021

Про закриття провадження у справі

Адміністративна колегія Західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення), розглянувши матеріали справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, розпочатої розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 26.01.2021 № 63/8-рп/к та подання з попередніми висновками Відділу досліджень і розслідувань в Волинській області Західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 13.12.2024 № 63-03/429-П,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ СПРАВИ

- (1) Предметом справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 є встановлення економічно необґрунтованих (завищених) цін на природний газ для потреб населення, що містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання природного газу для побутових споживачів в межах міста Луцька та Волинської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (2) Західне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 11.01.2021 № 13-01/9 провело дослідження щодо дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках з постачання та розподілу природного газу.
- (3) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 26.01.2021 № 63/8-рп/к розпочато розгляд справи № 63/7-02-7-2021 за ознаками вчинення ТОВ «Волиньгаз Збут» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 України «Про

захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополіями (домінуючим) становищем на ринку постачання природного газу для побутових споживачів в межах міста Луцька та Волинської області, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на ринку.

- (4) Листом Відділення від 26.01.2021 № 63-02/361 надіслало ТОВ «Волиньгаз Збут» посвідчену копію Розпорядження від 26.01.2021 № 63/8-рп/к про початок розгляду справи.
- (5) В ході розгляду справи № 63/7-02-7-2021 Відділенням направлялись вимоги про надання інформації до ТОВ «Волиньгаз Збут» 03.02.2021 № 63-02/543в, до акціонерного товариства «Оператор газорозподільної системи «Волиньгаз» (далі - АТ «Волиньгаз») від 22.02.2021 № 63-02/973в.
- (6) ТОВ «Волиньгаз Збут» надало запитувану інформацію листом від 04.03.2021 № 43007.1-Лв-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982), АТ «Волиньгаз» надало інформацію листом від 15.03.2021 № 430007.1-Лв-1461-0320 (вх. Відділення від 18.03.2021 № 63-01/1124).
- (7) На виконання доручення Антимонопольного комітету України (далі - Комітет) від 24.05.2021 № 13-01/507 Відділення листом від 26.05.2021 № 63-02/2870 передало справу № 63/7-02-7-2021 до Комітету.
- (8) Комітет прийняв справу до провадження та присвоїв їй номер 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 відповідно до номенклатури справ.
- (9) Комітет в ході розгляду справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ЙЕ ЕНЕРГІЯ» від 23.07.2021 № 128-26.13/01-11048. Листом від 13.08.2021 № 67-Сл-602-3564 (вх. від 16.08.2021 № 8-01/11475) ТОВ «ЙЕ енергія» надало відповідь на вимогу.
- (10) Комітет в ході розгляду справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ХІМ ТРЕЙД» від 23.07.2021 № 128-26.13/01-11049. Листами від 16.08.2021 № 16/08-2 (вх. від 17.08.2021 № 8-01/1215-кі), від 20.08.2021 № 20/08-5 (вх. від 25.08.2021 № 8-01/1254-кі) ТОВ «ХІМ ТРЕЙД» надало відповідь на вимогу.
- (11) Комітет в ході розгляду справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ФОР'ЯРД» від 23.07.2021 № 128-29/01-11065. Листом від 13.08.2021 № 228-1308/229 (вх. від 16.08.2021 № 8-01/11523) ТОВ «ФОР'ЯРД» надало відповідь на вимогу.
- (12) Комітет в ході розгляду справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ ТРЕЙДІНГ» від 09.09.2021 № 128-29/06-13219. Листом від 04.10.2021 № 125/01-2076 (вх. від 05.10.2021 № 8-01/1491-кі) ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ ТРЕЙДІНГ» надало відповідь на вимогу.

- (13) Відділення отримало доручення Комітету від 12.09.2024 № 13-01/820 про прийняття матеріалів справи № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 про порушення ТОВ «Волиньгаз Збут» законодавства про захист економічної конкуренції та здійснення заходів зі збирання та аналізу доказів у цій справі.
- (14) За результатами збирання та аналізу доказів у справі № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021 Відділенням було складено подання про попередні висновки у справі від 13.12.2024 № 63-03/429-П (далі – Подання).
- (15) Копію Подання надіслано ТОВ «Волиньгаз Збут» листом від 13.12.2024 № 63-02/5018е.
- (16) На офіційному субсайті Відділення 13.12.2024 за посиланням <https://westernmtv.amcu.gov.ua/news/informatsiia-shchodo-poperednikh-vysnovkiv-u-spravi-128-2613110-21637-02-7-2021-pro-porushennia-zakonodavstva-pro-zakhyst-ekonomichnoi-konkurentsi> розміщено інформацію про Подання та інформацію про дату, час та місце розгляду зазначеної справи на засіданні адміністративної колегії Відділення.
- (17) Зауважень та заперечень на Подання від ТОВ «Волиньгаз Збут» на адресу Відділення не надходило.

3. ВІДПОВІДАЧ

- (18) Товариство з обмеженою відповідальністю «Волиньгаз Збут» (далі - ТОВ «Волиньгаз Збут», Товариство) («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (19) Відповідно до відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності ТОВ «Волиньгаз Збут» є («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (20) ТОВ «Волиньгаз Збут» надає послуги з постачання природного газу на підставі ліцензії, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), згідно з постановою НКРЕКП від («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (21) Тобто, ТОВ «Волиньгаз Збут» у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (22) Відносини, які виникають між постачальниками та споживачами природного газу, з урахуванням їх взаємовідносин з операторами газорозподільної системи (далі – Оператор ГРМ), регулюються, зокрема:

- Законом України «Про ринок природного газу» (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин);
 - Правилами постачання природного газу, затвердженими постановою НКРЕКП, від 30.09.2015 № 2496, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1382/27827 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Правила постачання природного газу);
 - Кодексом газотранспортної системи, затвердженим постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 року № 2493, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Кодекс ГТС);
 - Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Кодекс газорозподільних систем, Кодекс ГРМ);
 - Типовим договором розподілу природного газу, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2498, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1384/27829 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Типовий договір розподілу природного газу);
 - Типовим договором постачання природного газу побутовим споживачам, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2500, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1386/27831 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам);
 - Положенням про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 (далі - Положення № 867) (дію постанови припинено від 20.05.2021).
- (23) Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі - Закон).
- (24) Відповідно до Закону ринок природного газу охоплює сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (25) Природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі - природний газ) - суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск - 760 міліметрів ртутного стовпчика і температура - 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією (стаття 1 Закону).
- (26) Природний газ використовується як товар, призначений для кінцевого споживання (для задоволення побутових потреб населення: приготування їжі, підігріву води та опалення приміщень, а також у стисненому вигляді для заправлення

автотранспортних засобів на автомобільних газонаповнювальних компресорних станціях), і в якості сировини (у хімічній промисловості, зокрема при виробництві мінеральних добрив, а також при виробництві теплової енергії).

- (27) Незалежно від напрямів його використання, природний газ як товар надходить на ринок України внаслідок пропозиції оптових продавців (вітчизняні газовидобувні підприємства, імпортери або власники ресурсу природного газу, які зберігають його в підземних газосховищах).
- (28) Згідно з часиною другою статті 12 Закону постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим законом.
- (29) Відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам та Правил постачання природного газу постачальник зобов'язується публікувати на сайті (і в передбачених законодавством випадках у засобах масової інформації) детальну інформацію про зміну ціни на природний газ за п'ять днів до введення її у дію.
- (30) Крім того, Правилами постачання природного газу передбачено, що зміна ціни на природний газ може здійснюватися виключно з «першого» числа місяця.
- (31) Отже, якщо постачальник має намір змінити ціну на газ за договором постачання з побутовим споживачем, він зобов'язаний повідомити про це споживача не пізніше як за п'ять днів до початку відповідного місяця постачання, коли така нова ціна буде введена в дію.
- (32) Відсутність у побутових споживачів інформації щодо зміни розміру цін на природний газ до введення їх в дію може обмежити можливість вибору побутовими споживачами того чи іншого постачальника природного газу, зокрема, за ціновим критерієм, та, як наслідок, призвести до спотворення конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах м. Луцьк та Волинської області та ущемлення інтересів побутових споживачів.

5. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (33) Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням здійснено дослідження становища ТОВ «Волиньгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області, з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за результатами якого встановлено наступне.

5.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (34) Відповідно до пункту 3.1. Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

5.1.1. Суб'єкт господарювання

- (35) У відповідності до пункту 3.3 Методики визначення складу суб'єкта господарювання, що випускає, постачає, продає, придбаває (споживає, використовує) конкретний товар (продукцію, роботи, послуги), здійснюється шляхом установаження переліку суб'єктів господарювання (юридичних та фізичних осіб), які здійснюють діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншу господарську діяльність, у тому числі контроль над іншою юридичною чи фізичною особою, і які пов'язані відносинами, що забезпечують контроль господарської діяльності одного суб'єкта господарювання іншим (іншими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

- (36) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є ТОВ «Волиньгаз Збут», яке у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 надавало послуги з постачання природного газу для потреб населення в територіальних межах міста Луцьк та Волинської області.

5.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (37) Конкретною послугою, яка надається ТОВ «Волиньгаз Збут», є послуги з постачання природного газу для потреб населення в територіальних межах міста Луцьк та Волинської області.
- (38) Інша господарська діяльність ТОВ «Волиньгаз Збут», крім постачання природного газу для потреб населення, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

5.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

5.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

- (39) Відповідно до пункту 4.1. Методики, перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

- (40) У відповідності до пункту 4.2. Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (41) З метою встановлення товарних меж ринку, цільовим товаром щодо визначення ринкового становища ТОВ «Волиньгаз Збут» визначено природний газ.
- (42) Жоден інший товар за ознаками взаємозамінності, визначеними Методикою, не може замінити природний газ для задоволення потреб населення - побутових споживачів.
- (43) Для визначення відповідного ринку та оцінки ринкових позицій суб'єктів господарювання, крім аналізу об'єктивних характеристик відповідного товару, також проаналізовано структуру пропозиції та попиту, а також умови обороту природного газу на ринку газу.
- (44) У результаті проведеного аналізу з'ясовано, що на стадії руху природного газу від видобувних компаній та суб'єктів господарювання, які здійснюють імпорт природного газу, їх пропозиція зустрічається з попитом оптових продавців або постачальників, які в подальшому реалізують цей газ споживачам.
- (45) Тобто, товаром (послугами), щодо якого визначається монополіне (домінуюче) становище, є природний газ

5.2.1.1. Споживчі характеристики

- (46) Відповідно до пункту 4.2.1. Методики споживчі характеристики товару визначаються за функціональним призначенням, фізичними, технічними та експлуатаційними характеристиками, ступенем новизни товару.
- (47) Відповідно до Закону, ринок природного газу охоплює сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (48) Природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі - природний газ) - суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск - 760 міліметрів ртутного стовпа і температура - 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією (стаття 1 Закону).
- (49) Основною споживчою властивістю природного газу як товару є використання природного газу, призначеного для кінцевого споживання (для задоволення побутових потреб населення: приготування їжі, підігріву води та опалення приміщень, а також у стисненому вигляді для заправлення автотранспортних засобів на автомобільних газонаповнювальних компресорних станціях), і в якості сировини (у хімічній промисловості, зокрема, при виробництві мінеральних добрив, а також при виробництві теплової енергії).

5.2.1.2. Умови споживання

- (50) Умови споживання природного газу визначені Законом та Правилами постачання природного газу.
- (51) Згідно із визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону, постачання природного газу - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів; Регулятор – НКРЕКП.
- (52) Відповідно до пункту 1 розділу III Правил постачання природного газу, підставами для постачання природного газу побутовому споживачу є: наявність у побутового споживача договору розподілу природного газу, укладеного з оператором газорозподільних мереж (Оператор ГРМ), до газорозподільної системи якого підключений об'єкт споживача, та присвоєння споживачу Оператором ГРМ персонального ЕІС-коду як суб'єкту ринку природного газу; наявність у побутового споживача укладеного з постачальником договору постачання природного газу побутовим споживачам та дотримання його умов; включення споживача до Реєстру споживачів постачальника у відповідному розрахунковому періоді.
- (53) Необхідними умовами для споживання послуги з постачання природного газу є наявність у споживача газовикористовуючого обладнання та наявність газових мереж, підключених у встановленому законодавством порядку до газорозподільної мережі Оператора ГРМ.

5.2.1.3. *Умови реалізації*

- (54) Відповідно до статті 12 Закону, постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості у порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу визначаються згідно із встановленими нормативно-правовими актами.
- (55) Порядок постачання природного газу побутовим споживачам визначено розділом III Правил постачання природного газу.
- (56) Відповідно до пунктів 2, 9, 11 розділу III Правил постачання природного газу постачання природного газу побутовому споживачу здійснюється на підставі договору, що укладається між ним та постачальником на умовах типового договору постачання природного газу побутовим споживачам, затвердженого Регулятором, які є однаковими для всіх побутових споживачів України.
- (57) За договором постачання природного газу постачальник зобов'язаний поставити побутовому споживачу природний газ у необхідних для нього об'ємах (обсягах), а побутовий споживач зобов'язаний своєчасно оплачувати постачальнику вартість природного газу у розмірі, строки та порядку, що визначені договором.

- (58) Договір постачання природного газу побутовим споживачам укладається з урахуванням статей 633, 634, 641 та 642 Цивільного кодексу України шляхом заявочного приєднання побутового споживача до умов договору постачання природного газу побутовим споживачам за згодою постачальника відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2500, що розміщений на офіційному вебсайті Регулятора та постачальника і не потребує двостороннього підписання письмової форми договору.
- (59) Для забезпечення приєднання побутовим споживачем до умов договору постачання природного газу побутовий споживач має надати постачальнику заяву-приєднання до умов договору постачання природного газу побутовим споживачам, підписану побутовим споживачем або уповноваженою ним особою.
- (60) Постачальник (крім постачальника, на якого було покладено спеціальні обов'язки з постачання природного газу побутовим споживачам) протягом двадцяти днів з дня, наступного за днем отримання від побутового споживача заяви-приєднання до договору постачання природного газу, розглядає можливість укладення договору постачання з таким споживачем та у разі її відсутності письмово повідомляє його про свою відмову в укладенні договору постачання природного газу.
- (61) Форма заяви-приєднання до умов договору постачання природного газу побутовим споживачам встановлена додатком до Типового договору.
- (62) Для укладення договору постачання природного газу побутові споживачі разом із заявою-приєднанням до умов договору постачання природного газу побутовим споживачам пред'являють постачальнику оригінали таких документів: документи, якими визначено право власності чи користування на об'єкт (приміщення); документ, що посвідчує особу споживача (для громадян України - паспорт громадянина України, у тому числі ID-карта, або тимчасове посвідчення громадянина України; для іноземців та осіб без громадянства - національний паспорт або документ, що його замінює), а також реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті, - серія та номер паспорта).

5.2.1.4. Ціна

- (63) Природний газ, незалежно від напрямів його використання, як товар надходить на ринок України внаслідок пропозиції оптових продавців (вітчизняні газовидобувні підприємства, імпортери або власники ресурсу природного газу, які зберігають його в підземних газосховищах).
- (64) Згідно із статтею 11 Закону з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні

обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

- (65) Відповідно до пункту 3 Положення № 867 до 01.08.2020 на акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» було покладено, зокрема, такі спеціальні обов'язки:
- продавати природний газ постачальникам природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» (далі – постачальники зі спецобов'язками) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - постачати природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек», постачання яким у відповідному періоді (місяці постачання) не здійснює інший постачальник (у тому числі інший постачальник із спеціальними обов'язками відповідно до цього Положення), на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - придбавати природний газ у господарських товариств, 100 % акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ «Укргазвидобування», акціонерне товариство «Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз», для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» на умовах та у порядку, що визначені Положенням.
- (66) Відповідно до абзацу четвертого підпункту 2 пункту 14 Положення № 867 (в редакції, що діяла до 21.08.2020) постачальники природного газу, визначені в додатку, не мають права відмовити побутовому споживачеві, релігійній організації (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек», об'єкти газоспоживання яких розташовуються у межах відповідної території ліцензованої діяльності з розподілу природного газу, в укладенні договору про постачання природного газу, якщо такий споживач звернувся з відповідною заявою до постачальника та якщо інформація про такого споживача була надана Мінфіну відповідно до пункту 10 цього Положення.
- (67) Отже, постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах провадження діяльності з розподілу природного газу на території відповідних суб'єктів господарювання – операторів газорозподільних систем, з якими відповідні постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (68) Відповідно до частини другої статті 12 Закону, постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

- (69) Відтак, починаючи з 01.08.2020 у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а в споживачів виникла можливість обирати постачальника, у тому числі й за ціновим критерієм.
- (70) Природний газ побутовим споживачам ТОВ «Волиньгаз Збут» постачається на платній основі, а отже є товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище Товариства.

5.2.2. Перелік основних покупців (споживачів, користувачів)

- (71) Пунктом 1.3. Методики визначено, що споживач – юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).
- (72) Відповідно до глави 1 розділу I Кодексу ГРМ *споживач природного газу (споживач)* - фізична особа, фізична особа – підприємець або юридична особа, об'єкти якої в установленому порядку підключені до/через газорозподільної мережі Оператора ГРМ, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, зокрема в якості сировини, а не для перепродажу.
- (73) *Побутовий споживач* – споживач, що є фізичною особою та придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх житлових приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність.
- (74) Отже, споживачами послуг з постачання природного газу для потреб населення в територіальних межах міста Луцьк та Волинської області є фізичні особи, які придбають природний газ з метою використання для власних побутових потреб, тобто побутові споживачі.

5.3. Визначення товарних меж ринку

- (75) Відповідно до пунктів 5.1 – 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (76) Пунктом 1.3 Методики визначено, що *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.
- (77) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» *ринок природного газу* – сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (78) Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» *постачання природного газу* – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів.

- (79) *Постачальник природного газу* - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із постачання природного газу (стаття 1 Закону).
- (80) Згідно із розділом III Правил постачання природного газу підставами для постачання природного газу побутовому споживачу, зокрема, є:
- наявність у побутового споживача договору розподілу природного газу, укладеного з Оператором ГРМ, до газорозподільної системи якого підключений об'єкт споживача, та присвоєння споживачу Оператором ГРМ персонального ЄІС-коду як суб'єкту ринку природного газу;
 - наявність у побутового споживача укладеного з постачальником договору постачання природного газу побутовим споживачам та дотримання його умов;
 - включення споживача до Реєстру споживачів постачальника у відповідному розрахунковому періоді.
- (81) Згідно з частиною першою статті 12 Закону, постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості у порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу визначаються згідно із нормативно-правовими актами.
- (82) Постачання природного газу побутовим споживачам здійснюється на підставі типового договору, що затверджується Регулятором та оприлюднюється в установленому порядку.
- (83) Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам є публічним і є договором приєднання, що укладається з урахуванням вимог статей 633, 634, 641, 642 Цивільного кодексу України на невизначений строк шляхом приєднання Споживача до умов цього договору.
- (84) Відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам, постачальник зобов'язаний обчислювати і виставляти рахунки споживачу за поставлений природний газ відповідно до вимог, передбачених цим договором.
- (85) Враховуючи зазначене, товарними межами ринку у справі є послуги з постачання природного газу для потреб населення.

5.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (86) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (87) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.
- (88) Відповідно до пункту 1.3 Методики, територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.
- (89) Відповідно до Правил постачання природного газу побутовий споживач має право на вільний вибір постачальника та безоплатну зміну постачальника.

- (90) Однак, підпунктом 3 пункту 3 Положення № 867, що діє з 01.11.2018 було покладено до 01.08.2020 спеціальні обов'язки на постачальників природного газу, які придбали природний газ у НАК «Нафтогаз України» відповідно до цього положення, - постачати такий природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності).
- (91) При цьому, постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах території провадження діяльності з розподілу природного газу відповідних суб'єктів господарювання, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації операторів газорозподільних систем, з якими відповідні постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (92) Відповідно до постанови НКРЕКП від («Інформація, доступ до якої обмежено»), ТОВ «Волиньгаз Збут» видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом на території міста Луцька та Волинської області. Строк дії ліцензії - безстроково.
- (93) Відповідно до постанови НКРЕКП («Інформація, доступ до якої обмежено»), Товариство має ліцензію на право провадження господарської діяльності з постачання природного газу на території України.
- (94) Відповідно до ліцензії виданої постановою НКРЕКП («Інформація, доступ до якої обмежено»), АТ «Волиньгаз» («Інформація, доступ до якої обмежено») видано ліцензію на право провадження господарської діяльності на ринку з розподілу природного газу в межах території міста Луцька та Волинської області, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Волиньгаз».
- (95) Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань станом на 01.08.2020 року, 31.12.2020 року та 31.01.2021 року, засновником ТОВ «Волиньгаз Збут», який володіє («Інформація, доступ до якої обмежено») часток статутного капіталу, є АТ «Волиньгаз» («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (96) У зв'язку із втратою чинності Положення № 867, починаючи з 01 серпня 2020 у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а у споживачів виникла можливість обирати постачальника, в тому числі, й за ціновим критерієм.
- (97) Проте, на відміну від інших учасників ринку, котрі надавали послуги з постачання природного газу для потреб населення (побутових споживачів) у територіальних межах міста Луцька та Волинської області та є конкурентами Товариства, ТОВ «Волиньгаз Збут» отримало від свого засновника - АТ «Волиньгаз» особисті дані всіх побутових споживачів газу (база споживачів) та інформацію про обсяги споживання.

- (98) Як наслідок, зазначені побутові споживачі, зокрема у територіальних межах міста Луцька та Волинської області, не обирали суб'єкта господарювання, який надалі буде надавати їм послуги з постачання природного газу, проте автоматично стали отримувати такі послуги від ТОВ «Волиньгаз Збут».
- (99) Також слід зазначити, що відповідно до інформації, наданої ТОВ «Волиньгаз Збут» листом від 04.03.2021 № 43007.1-Лв-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982) Товариством утворено 13 точок контакту для прийому та обслуговування споживачів у межах території міста Луцьк та Волинської області.
- (100) Оскільки більшість споживачів ТОВ «Волиньгаз Збут» знаходяться у межах території міста Луцька та Волинської області, то саме в цих територіальних (географічних) межах потенційно можуть бути негативні наслідки від вчинення ТОВ «Волиньгаз Збут» порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (101) Враховуючи вищезазначене, територіальними (географічними) межами ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення є територія міста Луцьк та Волинська область.

5.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (102) У відповідності до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (103) Протягом серпня – грудня 2020 року на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення відбулися зміни у нормативно-правовому регулюванні діяльності постачальників природного газу, зокрема у зв'язку з втратою чинності Положення № 867.
- (104) Починаючи з серпня 2020 року відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам. Відтак ринок постачання природного газу в період серпня 2020 року – грудня 2020 року є потенційно конкурентним, що надає можливість споживачам природного газу обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (105) У період з 01.08.2020 по 30.09.2020 планова ціна на природний газ для населення встановлювалася постачальниками природного газу за формулою, що зазначена у Положенні № 867, тобто за ціною, яка формувалася за принципом, що діяв під час виконання спеціальних обов'язків, а саме включала – вартість природного газу, витрати на послуги транспортування природного газу (доступ до потужності) та торговельну надбавку (націнку), що не перевищує («Інформація, доступ до якої обмежено»).

- (106) Плановий розрахунок у період з 01.08.2020 року по 30.09.2020 року за таким принципом здійснювався у зв'язку з тим, що 01.08.2020 року закінчився строк дії покладення (виконання) спеціальних обов'язків постачальниками природного газу згідно з Положенням № 867, проте статус постачальника зі спеціальними обов'язками постачальники природного газу втратили лише з моменту набрання чинності постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2020 № 740, а саме з 21.08.2020 року.
- (107) Згідно з положеннями абзацу 3 пункту 34 Розділу 3 Правил постачання природного газу зміна ціни на природний газ може здійснюватися виключно з 01 числа місяця. У зв'язку з чим, постачальники природного газу у період 01.08.2020 по 30.09.2020 (включно) здійснювали постачання природного газу для потреб побутовим споживачам за ціною, яка формувалася за принципом, що діяв під час виконання спеціальних обов'язків.
- (108) У період з 01.10.2020 по 31.12.2020 постачальники природного газу здійснювали розрахунок цін на реалізацію природного газу для побутових споживачів за ціною, яка формувалася виходячи з вартості закупівлі природного газу у постачальника (оптового продавця), вартості потужності транспортування магістральними газопроводом, планових витрат на плановий місяць постачання та планової рентабельності («Інформація, доступ до якої обмежено»), з урахуванням кон'юнктури ринку та податків згідно з діючим законодавством.
- (109) При цьому, зазначені зміни в законодавстві, які впливали на підходи до ціноутворення Товариства, не вплинули на сукупність товарно-грошових відносин між ним і споживачами, про що свідчить аналіз Відділенням частки суб'єкта господарювання на ринку постачання природного газу в межах міста Луцька та Волинської області, оскільки частка на ринку ТОВ «Волиньгаз Збут» з 01.08.2020 (на початок нормативно-правових змін) суттєво не змінилася й до 31.12.2020.
- (110) Разом з тим, слід зазначити, що на початку 2021 року відбулися нові зміни у нормативно-правовому регулюванні, ціни для постачальників природного газу на умовах покладення спеціальних обов'язків знову змінилися і стали зрегульованими, що вплинуло на зменшення цін реалізації відповідними суб'єктами господарювання, у тому числі ТОВ «Волиньгаз Збут» з 9,92 грн за 1 м³ до 6,99 грн за 1 м³.
- (111) Отже, часовими межами даного ринку визначено період з 01.08.2020 по 31.12.2020, протягом якого відбулося суттєве підвищення цін, за якими Товариство надавало послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області, при незмінній структурі ринку у цей період часу.

5.6. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку

5.6.1. Обсяг ринку, на якому визначається монопольне (домінуюче) становище

- (112) Відповідно до пункту 8.1. Методики, обсяг ринку, на якому визначається монопольне (домінуюче) становище, визначається як загальний обсяг надходження товару на ринок.
- (113) ТОВ «Волиньгаз Збут» листом від 04.03.2021 № 43007.1-Лв-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982) надало інформацію щодо кількості побутових споживачів, яким Товариство здійснювало постачання природного газу у Волинській області, зокрема, у період серпень - грудень 2020 року та обсяги постачання природного газу для побутових споживачів. Зазначена інформація наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

№ з/п	Період	Кількість побутових споживачів у Волинській області	Обсяг постачання природного газу побутовим споживачам тис.м ³
1	серпень 2020	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)
2	вересень 2020	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)
3	жовтень 2020	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)
4	листопад 2020	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)
5	грудень 2020	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)	(«Інформація, доступ до якої обмежено»)

- (114) Як видно з Таблиці 1, у період серпень – грудень 2020 року загальний обсяг постачання ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для побутових споживачів Волинської області склав («Інформація, доступ до якої обмежено») тис.м³.
- (115) При розрахунку частки ТОВ «Волиньгаз Збут» Відділенням проаналізована інформація, отримана від АТ «Волиньгаз» листом від 15.03.2021 № 430007.1-Лв-1461-0320 (вх. Відділення від 18.03.2021 № 63-01/1124) відповідно до якої у період серпень - грудень 2020 року загальний обсяг розподілу природного газу для побутових споживачів Волинської області склав («Інформація, доступ до якої обмежено») тис.м³.
- (116) Отже, відповідно до розрахунку, здійсненого згідно з Методикою, враховуючи наведене, частка ТОВ «Волиньгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення у період серпень - грудень 2020 року у територіальних (географічних) межах міста Луцьк та Волинської області становила («Інформація, доступ до якої обмежено») відсотків.
- (117) Відповідно до пункту 10.2.1 Методики, монопольним (домінуючим) становищем суб'єкта (суб'єктів) господарювання визнається становище, коли:
- частка одного суб'єкта господарювання на ринку перевищує 35 відсотків, якщо він не довів, що:

- має конкурента(ів) на ринку;
- зазнає значної конкуренції внаслідок відсутності обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, відсутності бар'єрів для вступу на ринок інших суб'єктів господарювання, відсутності пільг чи інших обставин.

(118) Отже, ТОВ «Волиньгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в територіальних межах міста Луцьк та Волинської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 становила («Інформація, доступ до якої обмежено») %.

5.7. Визначення потенційних конкурентів

(119) Відповідно до пункту 9.1. Методики, потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

(120) Потенційними конкурентами ТОВ «Волиньгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення є суб'єкти господарювання, що мають ліцензію на право провадження господарської діяльності з постачання природного газу та здійснюють постачання природного газу на території України.

(121) В територіальних межах Волинської області діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у період з 01.08.2020 по 31.07.2021, крім Товариства, зокрема, здійснювали наступні суб'єкти господарювання:

- товариство з обмеженою відповідальністю «Мегаватт Енерго Сервісна Компанія» («Інформація, доступ до якої обмежено») (далі – ТОВ «МЕГАВАТТ ЕНЕРГО»);
- товариство з обмеженою відповідальністю «ГАЗОПОСТАЧАЛЬНА КОМПАНІЯ «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» («Інформація, доступ до якої обмежено») (далі – ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»);
- товариство з обмеженою відповідальністю «ТАС ЕНЕРГІЯ КРАЇНИ» («Інформація, доступ до якої обмежено») (далі – ТОВ «ТАС ЕНЕРГІЯ КРАЇНИ»);

(122) З огляду на те, що вказані суб'єкти господарювання здійснювали постачання природного газу побутовим споживачам в межах території Волинської області, ТОВ «Волиньгаз Збут» та зазначені Постачальники природного газу були конкурентами на відповідному ринку.

(123) За результатом дослідження ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення можна констатувати наявність конкуренції на цьому ринку.

5.8. Визначення бар'єрів вступу на ринок

- (124) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (125) Пунктом 1.3 Методики визначено, що бар'єри вступу на ринок – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (126) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (127) Згідно із статтею 11 Закону, з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.
- (128) Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867.
- (129) Відповідно до підпункту 1 пункту 3 Положення № 867 до 01.08.2020 на акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» було покладено, зокрема, такі спеціальні обов'язки:
- продавати природний газ постачальникам природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» (далі – постачальники зі спецобов'язками) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - постачати природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек», постачання яким у відповідному періоді (місяці постачання) не здійснює інший постачальник (у тому числі інший постачальник із спеціальними обов'язками відповідно до цього Положення), на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - придбавати природний газ у господарських товариств, 100 % акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ «Укргазвидобування», акціонерне товариство «Державне акціонерне підприємство «Чорноморнафтогаз», для

формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» на умовах та у порядку, що визначені Положенням.

- (130) При цьому, згідно із Положенням № 867 постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах території провадження діяльності з розподілу природного газу відповідних суб'єктів господарювання – операторів газорозподільних систем, з якими відповідні постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (131) Починаючи з 01 серпня 2020 року у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а у споживачів виникла можливість обирати постачальника, у тому числі й за ціновим критерієм.
- (132) Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному вебсайті НКРЕКП, ліцензіатами з постачання природного газу у досліджуваній період було більше 800 суб'єктів господарювання.
- (133) Відтак, ринок послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцьк та Волинської області є потенційно конкурентним, що надає можливість споживачам природного газу обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (134) Зазначене мало б забезпечити функціонування ринку на конкурентних засадах, встановити рівні умови для усіх учасників ринку та зробити цей ринок прозорим і відкритим.
- (135) Разом з тим, за 5 місяців існування відкритого ринку надання послуг з постачання природного газу лише незначна частина населення змінила свого постачальника газу.
- (136) Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів ТОВ «Волиньгаз Збут» на ринок послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцьк та Волинської області є, зокрема:
- економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання таких послуг;
 - адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на постачання природного газу;
 - організаційні - незначний строк існування відкритого ринку внаслідок чого існує недостатня обізнаність споживачів про можливість зміни постачальника та наявні побоювання щодо застосування діючим постачальником або відповідним Оператором ГРМ певних санкцій та заходів впливу (нарахування неіснуючої заборгованості під час остаточних розрахунків, погрози відключення від газу тощо).

- (137) Відповідно до пункту 9.3 Методики наявність хоча б одного бар'єру вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1-2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом.
- (138) Отже, існують певні бар'єри для вступу потенційних конкурентів Товариства на відповідний ринок.

5.9. Установлення монопольного (домінуючого) становища ТОВ «Волиньгаз Збут»

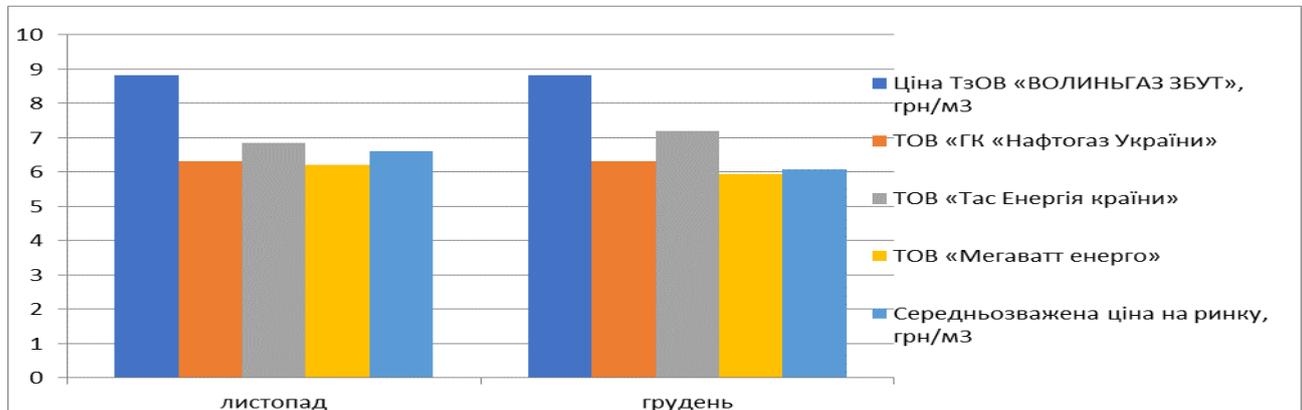
- (139) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (140) Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.
- (141) Таким чином, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ТОВ «Волиньгаз Збут» протягом серпня - грудня 2020 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення у визначених територіальних межах із часткою («Інформація, доступ до якої обмежено») відсотків.

6. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

- (142) Відділенням проаналізовано інформацію щодо цін на природний газ для потреб населення, розміщену на офіційному вебсайті ТзОВ «Волиньгаз Збут»: <https://vl.gaszbut.com.ua/ua>.
- (143) Як вже вище зазначалось, окрім ТОВ «Волиньгаз Збут» у визначених часових та територіальних межах діяльність з постачання природного газу також здійснювали, зокрема, наступні суб'єкти господарювання: ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ», ТОВ «ТАС ЕНЕРГІЯ КРАЇНИ», ТОВ «МЕГАВАТТ ЕНЕРГО».
- (144) З огляду на те, що вказані суб'єкти господарювання здійснюють постачання природного газу для потреб населення в межах території України, зокрема, у місті Луцьку та Волинській області, ТОВ «Волиньгаз Збут» та Постачальники є конкурентами на відповідному ринку.

- (145) В діаграмі 1 та таблиці 2 відображена динаміка цін ТОВ «Волиньгаз Збут» та Постачальників на природний газ для потреб населення з листопада по грудень 2020 року (ціна вказана у гривнях за 1 м³), а також вказана середньозважена ціна природного газу на ринку.
- (146) Середньозважена ціна газу місячного ресурсу розраховується шляхом ділення загальної вартості укладених на ТБ «Українська енергетична біржа» угод з урахуванням ПДВ щодо купівлі-продажу даного ресурсу на суму обсягів купівлі-продажу даного ресурсу за результатами укладених угод протягом усього періоду його продажу.
- (147) Інформація щодо середньозваженої ціни природного газу на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення отримана з вебсайту Української енергетичної біржі за посиланням <https://www.ueex.com.ua/>.

Діаграма 1

Діаграма 1. Динаміка цін на природний газ для потреб населення

Таблиця 2

Період	Постачальник				
	ТОВ «Волиньгаз Збут»	ТОВ «ГК «Нафтогаз України»	ТОВ «Тас Енергія країни»	ТОВ «Мегаватт енерго»	Середньозважена ціна на ринку, грн/м ³
Листопад 2020 року	8,84	6,33	6,84	6,22	6,03992
Грудень 2020 року	8,84	6,33	7,2	5,95	6,34448

Таблиця 2. Детальна інформація щодо цін на природний газ для потреб населення

- (148) За результатами проведеного аналізу динаміки цін на природний газ для потреб населення територіальним відділенням встановлено, що у період з листопада 2020 року по грудень 2020 року пропозиції ТОВ «Волиньгаз Збут» на природний газ для потреб населення були значно вищими порівняно із цінами його конкурентів на ринку (див. Діаграму 1 та Таблицю 1).

- (149) Цінові пропозиції ТОВ «Волиньгаз Збут» на природний газ для потреб населення з листопада 2020 року по грудень 2020 року в середньому перевищували ціни його конкурентів на ринку:
- ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» на 2,51 грн за 1 м³ (28,39%);
 - ТОВ «ТАС ЕНЕРГІЯ КРАЇНИ» на 2,00 грн за 1 м³ (22,62%);
 - ТОВ «МЕГАВАТТ ЕНЕРГО» на 2,62 грн за 1 м³ (29,64%).
- (150) Наведені обставини, а саме встановлення завищених (які мали ознаки економічно необґрунтованих) цін на природний газ для потреб населення, мали ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (151) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 26.01.2021 № 63/8-рп/к розпочато розгляд справи № 63/7-02-7-2021 за ознаками вчинення ТОВ «Волиньгаз Збут» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольними (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на ринку.
- (152) Під час розгляду Відділенням Справи встановлено наступне.
- (153) ТОВ «Волиньгаз Збут» листом від 04.03.2021 № 43007.1-Лв-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982) надало інформацію про роздрібні ціни природного газу для населення, які діяли у Товариства протягом серпня – грудня 2020 року. Інформація наведена у таблиці № 3.

Таблиця № 3

ТОВ «Волиньгаз Збут»					
Роздрібна ціна реалізації, грн. за 1 м ³ (з ПДВ)	Серпень 2020 року	Вересень 2020 року	Жовтень 2020 року	Листопад 2020 року	Грудень 2020 року
	4,50	5,50	6,67	8,84	8,84

- (154) Основними складовими тарифів (цін) ТОВ «Волиньгаз Збут» на природний газ для потреб населення є ціна закупівлі природного газу, торгівельна надбавка (націнка) та тариф оператора газотранспортної системи на послуги транспортування природного газу (доступ до потужності).
- (155) Відповідно до інформації ТОВ «Волиньгаз Збут», наданої листом від 04.03.2021 № 43007.1-Лв-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982), Товариство протягом серпня - грудня 2020 року здійснювало закупівлю природного газу, зокрема, у («Інформація, доступ до якої обмежено»).

- (156) Інформація щодо цін закупівлі природного газу для потреб населення у період з серпня 2020 року по грудень 2020 року наведена у таблиці 4.

Таблиця 4

ТОВ «Волиньгаз Збут»					
Ціна закупки, грн. за 1 м ³ (з ПДВ)	Серпень 2020 року	Вересень 2020 року	Жовтень 2020 року	Листопад 2020 року	Грудень 2020 року
	5,22	5,22	6,31	8,48	8,48

- (157) Однією з основних складових тарифів (цін) ТОВ «Волиньгаз Збут» на природний газ для потреб населення є ціна закупівлі природного газу.
- (158) Ціна реалізації Товариством природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,50 грн за 1 м³ до 6,67 грн за 1 м³ тобто на 1,17 грн за 1 м³ (близько на 21,27 %).
- (159) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна закупівлі ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (160) Тобто, ціна закупівлі природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Волиньгаз Збут» зросла («Інформація, доступ до якої обмежено»), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) у Товариства зросла на 1,17 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 21,27%).
- (161) Враховуючи наведене, різниця між показником зростання ціни (за 1 м³) реалізації природного газу для потреб населення та показником зростання ціни (за 1 м³) закупки природного газу становила («Інформація, доступ до якої обмежено») за 1 м³.
- (162) Таким чином, підвищення ціни реалізації природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року, а саме з 5,50 грн за 1 м³ до 6,67 грн за 1 м³ (тобто на 1,09 грн за 1 м³) було обумовлене тим, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла («Інформація, доступ до якої обмежено»). Таким чином, ціна 5,50 грн за 1 м³ у вересні 2020 року існувала лише тому, що ринок послуг з постачання природного газу для потреб населення у вересні 2020 року був зрегульованим у відповідному періоді.
- (163) Відділенням встановлено, що значне зростання ціни ТОВ «Волиньгаз Збут» на природний газ для потреб населення відбулося у листопаді 2020 року.
- (164) Ціна реалізації ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,67 грн за 1 м³ до 8,84 грн за 1 м³ тобто на 2,17 грн за 1 м³ (на 32,53%).

- (165) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (166) Тобто, ціна закупки природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Волиньгаз Збут» зросла на («Інформація, доступ до якої обмежено»), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) у Товариства зросла на 2,17 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 32,53%).
- (167) Враховуючи наведене, різниця між показником зростання ціни (за 1 м³) реалізації природного газу для потреб населення та показником зростання ціни (за 1 м³) закупки природного газу становила («Інформація, доступ до якої обмежено») грн за 1 м³. При цьому, темп зростання ціни реалізації природного газу для потреб населення є нижчим за темп зростання ціни закупки природного газу для потреб населення.
- (168) Таким чином, підвищення ціни реалізації природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року, а саме з 6,67 грн за 1 м³ до 8,84 грн за 1 м³ (тобто на 2,17 грн за 1 м³) було обумовлене тим, що ціна закупівлі ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (169) Ціна реалізації та закупівлі ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу для потреб населення у грудні 2020 року порівняно із листопадом 2020 року не змінилась та становила ціна закупівлі – («Інформація, доступ до якої обмежено») за 1 м³, ціна реалізації - 8,84 грн за 1 м³.
- (170) Додатково необхідно зазначити, що внаслідок законодавчих змін ринок постачання природного газу в період серпня 2020 року – грудня 2020 року був потенційно конкурентним, оскільки споживачі природного газу могли обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (171) У період серпня 2020 року – грудня 2020 року постачальники природного газу здійснювали розрахунок цін на реалізацію природного газу для побутових споживачів за ціною, яка формувалася за принципом: («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (172) При цьому, дії ТОВ «Волиньгаз Збут», які полягали у підвищенні в листопаді 2020 року ціни на природний газ для потреб населення, були б можливими і за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (173) Відділенням здійснено аналіз цін реалізації природного газу оптових продавців на оптовому ринку реалізації природного газу, який є конкурентним, у досліджуваний період.

- (174) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» оптовий продавець - суб'єкт господарювання, який реалізує природний газ оптовому покупцю або постачальнику на підставі договору купівлі-продажу.
- (175) Листом від 13.08.2021 № 228-1308/229 (вх. Комітету від 16.08.2021 № 8-01/11523) ТОВ «Фор'ярд», яке є оптовим продавцем природного газу, повідомило, що середньозважена ціна по якій воно здійснювало реалізацію природного газу на оптовому ринку природного газу покупцю становила:
- («Інформація, доступ до якої обмежено»).
- (176) Таким чином, ціни реалізації природного газу побутовим споживачам ТОВ «Волиньгаз Збут» відповідали цінам реалізації природного газу оптових продавців, які здійснюють реалізацію природного газу на оптовому ринку, який в свою чергу був конкурентним, а в деяких випадках навіть були меншими за ціну реалізації природного газу оптових продавців.
- (177) Необхідно зауважити, що ціна реалізації природного газу на оптовому ринку не залежить від мети придбання та категорій споживачів, яким буде здійснюватися постачання природного газу в майбутньому після купівлі природного газу.
- (178) При цьому, слід зазначити, що Кабінет Міністрів України постановою від 18.01.2021 № 25 установив з 1 лютого 2021 року на період дії карантину, але не довше ніж до 31 березня 2021 року, граничну ціну на природний газ за договорами постачання між побутовими споживачами та постачальниками, у тому числі постачальником «останньої надії», на рівні 6,99 грн за 1 м³ (з урахуванням податку на додану вартість та плати за транспортування магістральними газопроводами до внутрішніх точок виходу з газотранспортної системи).
- (179) Як зазначено ТОВ «Волиньгаз Збут» у листі від 04.03.2021 № 43007.1-Ль-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982), відкликаючись на постанову Кабінету Міністрів України від 18.01.2021 № 25, Товариством було змінено ціну на природний газ для потреб населення у січні 2021 року з 8,84 грн за 1 м³ на 6,99 грн за 1 м³. Тобто, ціна зменшилась на 1,85 грн за 1 м³, що є на 20,92 % менше від початкової ціни.
- (180) Частиною першої статті 6 Господарського кодексу України передбачено, що загальними принципами господарювання, зокрема, є свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом тобто суб'єкти господарювання, що здійснюють свою діяльність на території України мають право на вільний вибір контрагентів.
- (181) В ході розгляду справи ТОВ «Волиньгаз Збут» у листі від 04.03.2021 № 43007.1-Ль-1112-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 63-01/982) зазначило, що *«...Товариство неодноразово зверталось до АТ «Укргазвидобування», АТ «НАК Нафтогаз України», ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» з пропозицією продовжити діючі договори або укласти нові договори купівлі-продажу природного газу на період серпень 2020 року – квітень 2021 року. Однак, вказаними компаніями було відмовлено у прийнятті таких пропозицій Товариства.*

Саме через ці обставини ТОВ «Волиньгаз Збут» було позбавлене можливості придбати у державних компаній природний газ власного видобутку, а натомість змушене було здійснювати його закупівлю у приватних компаній за ринковими цінами» (мова оригіналу).

- (182) Таким чином неможливість придбання ТОВ «Волиньгаз Збут» природного газу у державних компаній газу власного видобутку за прийнятними цінами призвела до того, що кінцева ціна на природний газ для побутових споживачів у Товариства була більшою порівняно з цінами його конкурентів.
- (183) Враховуючи вищенаведене та те, що Відділенням під час розгляду Справи досліджено становище ТОВ «Волиньгаз Збут» у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області, яке займало монопольне (домінуюче) становище з часткою («Інформація, доступ до якої обмежено») відсотків на цьому ринку, необхідно зазначити наступне.
- (184) Відділенням була встановлена ринкова частка ТОВ «Волиньгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення у межах міста Луцька та Волинської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року (5 місяців). При цьому, слід врахувати, що зазначена частка використовується для доведення домінування суб'єкта господарювання на ринку, коли утримання такої частки є досить стабільним, тобто незмінним впродовж достатнього періоду часу. При цьому, не слід зважати на тимчасові зміни у зростанні ринкових часток, які є результатом нетривалих конкурентних дій, в тому числі з незалежних (зовнішніх) факторів (чинників) від монополіста.
- (185) Наявність у суб'єкта господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку саме по собі не є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції. Лише дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (186) Враховуючи наведене, встановлення ТОВ «Волиньгаз Збут» економічно необґрунтованих цін на природний газ для потреб населення, що призвело до негативних наслідків для побутових споживачів у межах міста Луцька та Волинської області, у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року (5 місяців), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на відповідному ринку, не доведено. Таким чином, склад порушення у вигляді зловживання вказаним суб'єктом господарювання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року відсутній.

7. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ТОВ «Волиньгаз Збут»

- (187) Від ТОВ «Волиньгаз Збут» на адресу Відділення не надходило зауважень чи заперечень на подання про попередніми висновками від 13.12.2024 № 63-03/429-П у справі № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021.

8. ВИСНОВКИ

- (188) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (189) Згідно із частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (190) У ході розгляду Справи Відділенням не доведено вчинення ТОВ «Волиньгаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Луцька та Волинської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 (5 місяців), що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (191) Відповідно до статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин, тобто до 01.01.2024 року) за результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органи Антимонопольного комітету України приймають рішення, в тому числі, про закриття провадження у справі.
- (192) Згідно з статтею 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин) розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо, зокрема, не доведено вчинення порушення.

Відповідно до пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України № 3295-IX від 09.08.2023 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, розгляд яких розпочато до дня набрання чинності цим Законом,

розглядаються відповідно до законодавства, яке діяло до дня набрання чинності цим Законом.

У зв'язку з наведеним, керуючись статтями 7, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за №291/5482 (із змінами), пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі № 128-26.13/110-21/63/7-02-7-2021.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня його одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Голова Колегії,
голова Відділення

Олександр КРИЖАНОВСЬКИЙ